

Slovenski dom

Stev. 114.

V Ljubljani, petek 19. maja 1939.

Leto IV

Sporazum med Francijo in Turčijo o končni priključitvi pokrajine Aleksandrette k Turčiji

V zameno za Aleksandretto bo Turčija sklenila vojaško in obrambno zvezo s Francijo

Carigrad, 19. maja. o. Tukajšnji turški listi prinašajo danes novico, da sta Francija in Turčija pri pogajanjih, ki so zadnje dni potekala prav na tistem, sklenili sporazum, po katerem Francija dovoljuje končno veljavno priključitev Aleksandrette k Turčiji. Priključitev bo slovesno razglašena v ponedeljek, ko bo turška vojska vkorakala v pokrajino in v mesto Aleksandretto.

250.000 mož koraka v paradi pred generalom Francom

Madrid, 19. maja. o. Včeraj se je tu začela parada »zmagec«, s katero je tudi na zunaj zaključena državljanska vojna. Snoči so na vseh gorah okrog Madrida, koder so nad dve leti potekali divji boji, goreli kresovi. Danes dopoldne so generali nacionalne vojske izročili generalu Francu veliki križ reda sv. Ferdinanda kot zahvalo Španije za osvoboditev izpod rdečega jarma. Za tem je bila prirejena velika vojaška parada, katere se je udeležilo 250.000 vojakov, med njimi 17.000 Italijanov in 7000 Nemcev. Pri paradi sodeluje 400 topov, 300 tankov ter 600 letal. Parada se je začela ob 10 in bo trajala šest do sedem ur. Po paradi bo slovesna pojedina. Zvečer pa predstava v operi.

Poročajo, da se bodo takoj po končanih slovesnostih italijanske čete vkrcale v Alicantu in se vrnil domov, Nemci pa bodo odpotovali v domovino iz pristanišča Vigo.

Angleška kraljeva dvojica v prestolnici Kanade

Montreal, 19. maja. o. Angleška kraljevska dvojica je včeraj odpotovala iz Quebeca, kjer je bil prvi sprejem na kanadskih tleh. V Montreal. Mesto ji je priredilo čudovit sprejem, ki mu ni primere v angleški zgodovini.

Kralj je pregledal najprej kanadsko gardo ter je bilo ob tej priliki oddanih 21 topovskih strelcev. Ljudstvo je priredilo kralju navdušene manifestacije. Angleški kralj se je peljal v odprtem avtomobilu po mestu. Vse ulice so v zastavah. Ogromna množica ljudi je bila zbrana na obeh straneh cest, koder se je vozil angleški kralj. Računajo, da je bilo na ulicah okoli 2 milijona ljudi. Samo ponoči je prišlo v mesto 250.000 ljudi. Angleški kraljevski par je obiskal tudi francosko predmestje Montreaux, kjer ju je pozdravilo 85.000 francoskih otrok. Angleška kraljeva dvojica se je vpisala v občinsko zlato knjigo.

Angleški kraljevski par je prispel v Ottawa ob 11 dopoldne po krajevem času. V Ottawi ostane dva dni. Ob tej priliki se bodo vršile v Ottawi velike slovesnosti. V Ottawi se je zbralo toliko ljudstva, da do zdaj kaj takega ne pomnijo. Glavno mesto Kanade je slavnostno in razkošno razsvetljeno.

Za časa snočnjega banketa, ki ga je priredila na čast angleškemu kr. paru mestna občina, se je zbralo pred hotelom Windsor na stotisoče ljudstva, ki je neprestano pelo angleško himno in vzklikalo angleškemu kr. paru.

Prva pot sv. očeta Pija XII. čez mejo vatikanske države

Rim, 19. maja.

Sv. oče Pij XII. je včeraj prvič po izvolitvi zapustil vatikansko ozemlje in se peljal med silnimi manifestacijami v slovesnem sprevedu čez Rim v Lateran. Po vseh cestah, koder je šel spreved, ki ga je spremljala garda na konjih, so se gnetli nesčetni tisoči rimskega ljudstva.

Na trgu pred baziliko sv. Janeza v Lateranu se je tudi zbrala ogromna množica ljudi, ki so navdušeno vzklikali sv. očetu. Ob vratih bazilike je kardinal-archidijakon bazilike sv. Janeza Lateranskega izročil sv. očetu ključce te katedrale. Svečan spreved je nato krenil v baziliko ter se ustavil pred glavnim oltarjem, kjer so bili opravljeni sprejemni obredi. Na posebnih tribunah v cerkvi so sedeli zastopniki najvišjih oblasti mesta Rima in diplomatski zbor. Med tujimi dostojanstveniki je bil tudi bivši španski kralj Alfonz XIII., vojvoda in vojvodinja Segovijska, člani visokega rimskega plemstva, številni patriciji, člani reda malteških vitevov in reda Božjega groba.

Po sprejemnih obredih je sv. oče Pij XII. daroval v cerkvi sv. Janeza Lateranskega pontifikalno mašo. Po maši je blagoslovil v balkona bazilike ogromno množico ljudstva. Na balkonu se je pokazal ob 12.50, obdan s kardinali in drugimi visokimi cerkvenimi dostojanstveniki. Pri podelitvi papeškega blagoslova je ogromna množica ljudstva klečala, nato pa priredila nepopisne manifestacije poglavarju katoliške cerkve.

V lateranski palači, v kateri je bila podpisana pogodba med sv. Stolico in Italijo pogodba miru in izraz eloznosti med cerkvo in državo, je sv. oče pozdravil zastopnik rimskega guvernerja. Sv. oče je na pozdrav pripomnil, da je zelo srečen, ako more podeliti svoj posebni blagoslov mestu Rimu kot rimski nadškof.

Mesto Aleksandretta z okolico je bilo po svetovni vojni dodeljeno v upravo Franciji. Ker je Aleksandretta edino uporabno pristanišče na južni obali Male Azije, si je Turčija veliko prizadevala, da bi prišlo pod njeno oblast, kamor po vseh zakonih pravičnosti tudi spada. Po lanskem sporazumu v Montreuxu se je Aleksandretta carinsko združila s Turčijo, dobila je turški denar, vendar pa ni Turčija še imela tam mednarodno priznane oblasti.

Ce je Francija dovolila, da se Aleksandretsko ozemlje priključi Turčiji, je to storila zaradi tega, da bo Turčija sklenila z njo en-

ko vojaško in obrambno pogodbo, kakor jo je podpisala pretekli teden z Anglijo. S tem sta Anglija in Francija dosegli spet silen politični uspeh, ki bo odločilnega pomena za ohranitev miru v vzhodnem delu Sredozemskega morja.

Vesti o tem nenadnem sporazumu med Francijo in med Turčijo bodo vzbudile največ presenečenja v Nemčiji, zakaj tam so upali, da bo spretni poslanik von Papen znal preprečiti vsaj sklenitev zveze med Francijo in Turčijo, ko se mu ni posrečilo, da bi bil Turčijo pregovoril, naj ne podpiše vojaške zveze z Anglijo.

Nemčija bo te dni sklenila nenapadalne pogodbe z Dansko, Litvo, Estonsko in Letonsko

Berlin, 19. maja. o. Poluradno poročajo, da pogajanja med Nemčijo, Dansko, Litvo, Estonsko in Letonsko za sklenitev pogodbe o nenapadanju potekajo ugodno in da bodo pogodbe med Nemčijo in med temi državami v nekaj dneh podpisane.

Dalje poročajo, da je nemška vlada sprejela odgovor Švedske, Norveške in Finske glede svoje ponudbe za sklenitev nenapadalne pogodbe. Omenjene države pravijo, da nemške ponudbe ne sprejmejo, ker se ne čutijo po nikomur ogrožene in se jim zato ne zdi potrebno sklepiti kakšne nenapadalne pogodbe. Švedska, Norveška in Finska hočejo ostati do vseh držav v Evropi nevtralne in ohranjati z njimi čim boljše odnose.

Nemška vlada razume stališče teh treh držav in je njihov odgovor ni presenetil.

Danska vlada poroča uradno: Ko je nemška vlada predlagala, naj se začne pogajanja za skle-

nitev pogodbe o nenapadanju na temelju vzajemnosti, sta obe vladi izmenjali misli, kar je dovelo do sledečega uspeha. Danska vlada, ki je že prej odgovorila Nemčiji, da se ne čuti ogroženo, je sedaj sporočila, da je pripravljena začeti pogajanja za sklenitev nenapadalne pogodbe, ki bi potrdila sedanje prijateljske in sosedne odnose in s čimer bi se izrazila volja obeh držav, da druga do druge ne bosta uporabljali nasilnih sredstev za reševanje medsebojnih vprašanj.

Danski zunanji minister Munch je izjavil, da je Danska pripravljena pogajati se z Nemčijo za sklenitev pakta o nenapadanju. Tak pakt je popolnoma v skladu s politiko popolne nevtralnosti, ki jo je Danska vodila. Skandinavske države bodo še naprej sodelovale, čeprav so dale Nemčiji na njen predlog različne odgovore.

Podpis vojaške zveze med Italijo in Nemčijo - v ponedeljek

Uradni obisk grofa Ciana v Berlin

Berlin, 19. maja. Poluradno poročajo: Italijanski zunanji minister grof Ciano bo odpotoval v soboto na uradni dvodnevni obisk v Berlin. Grof Ciano bo prispel v nedeljo ob 11 s posebnim vlakom v nemško prestolnico. V ponedeljek dopoldne bosta v Ribbentrop in grof Ciano v veleposlaniški dvorani v novi palači kancelarstva podpisali vojaško zvezo med Italijo in Nemčijo. Pogod-

ba bo podpisana v navzočnosti nemškega veleposlanika v Rimu v. Mackensena in italijanskega veleposlanika v Berlinu Attolice. Ob obisku bo prišlo še do številnih drugih razgovorov in manifestacij. V spremstvu grofa Ciana bo tudi večje število italijanskih častnikov, ki se bodo udeležili manifestacij, prirejenih za to priliko kot gostje nemškega zunanega ministra.

Judje v Palestini demonstrirajo proti angleškemu načrtu za ureditve Sv. dežele

Jeruzalem, 19. maja. o. Po vsej Palestini je včeraj prišlo do silnih judovskih demonstracij proti novemu angleškemu načrtu za ureditev Palestine. Judje so najprej z motnjami skušali onemogočiti prenos tega načrta po radiu, takoj zjutraj pa so se v Jeruzalemu, v Haifi, v Telavivu in po drugih mestih začele demonstracije, v katere je morala večkrat poseči policija. V Jeruzalemu je popoldne 15.000 Judov na čelu z glavnim rabinom Herzogom in ostalimi rabini šlo v sprevedu po glavnih ulicah jeruzalemske judovske četrti in no-

silo napisale: »Ne bomo se vdali vladni politikci, »Nočemo biti manjšina pod arabsko vladjo. Na vse zgodaj zjutraj so se množice ljudstva zbrale po raznih krajih judovske mestne četrti. Ves promet je bil ustavljen. Na judovskem vseučilišču je vihrala zastava na pol droga. Množica ljudstva je pela himno »Hatikva« ter odlomke iz 137. psalma. Do spopada s policijo ni prišlo, ker so judovski voditelji vplivali na množice, da so se držale discipline. Nekoliko prej je imel glavni rabin Herzog govor, v katerem je poudaril, da je Velika Britanija prelomila besedo, dano Judom.

Mnenje belgrajskih odločujočih političnih krogov

Zastoj v pogajanjih za sporazum s Hrvati ne bo dolg

Po zagrebških razgovorih med predstavnikom vlade Dragišo Cvetkovičem in predsednikom HSS in KDK dr. Vladkom Mažkom ter po sestanku poslancev HSS in KDK v Zagrebu je nastalo v političnem položaju zatišje in zastoj. Razgovori za sporazum s Hrvati so prešli v zaključno obdobje, toda v tem zaključnem obdobju se je pokazalo nekaj razlik, zaradi katerih je prišlo do zastoja v razvoju političnega položaja. O sedanjem stanju notranjepolitičnega položaja in v zvezi z reševanjem srbsko-hrvaškega vprašanja je bilo moči dobiti naslednja obvestila:

»Bilo bi napačno verovati, da pomenita zastoj v političnem položaju in v delu za sporazum ustavitve tega dela. Kljub razlikam, ki so se pokazale med delom za sporazum, kar je razumljivo, vendar drži dejstvo: da je še naprej volja za sporazum. Ta volja se ni zmanjšala na nobeni strani, niti se ne more zmanjšati zaradi razlik, ki so se pokazale v stališčih ene in druge strani. Če ne bi bilo razlik v zrelisih, bi tudi razgovori za sporazum ne bili potrebni. Razlike so bile in zato so bili razgovori. Med temi razgovori so se zrelisča približevala ter je nedvomno dosežen velik napredek. Tisto, kar je bilo doseženo, vzpodbuja, da se trudimo naprej, da se odstranijo morebitne težkoče in doseže soglasje tudi v tistem, v čemer ga do sedaj ni bilo.

Ce položaj nepristransko ocenimo, pridemo do zaključka, da sporazum Srbov s Hrvati ni mogoče ustvariti z dvajsetdnevnimi razgovori. Zastoj, ki je nastal, more samo koristno služiti, da se pri-

pravijo ugodnejši pogoji za sporazum. Tistim, ki jim je dejansko bilo kaj za sporazum, bi morali čas zatišja in zastoja porabiti na eni kakor na drugi strani za to, da se ohrani in razvije vidno razpoloženje za sporazum. Kajti, treba je vedeti, da je sporazum potreben Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nima smisla poudarjati nujnost te potrebe pri prvih, drugih ali tretjih, vendar je vzajemnost Srbov in Hrvatov tako vidna, da ni treba o tem izgubljati besedi. Ta očitna potreba navaja vse na pot modrosti, a to je pot sporazuma, dogovora in sodelovanja.

Tudi ni treba misliti, da bo zastoj trajal dolgo. Pa tudi v času tega zastoja se čuti učinek sestavnih sporazuma, tako da vezi, ki spajajo te sestavine sporazuma, niso pretrgane. Treba je torej nadaljevati ne tam, kjer se je ustavilo, temveč tam, kjer je stvar obšla.

Kratek zastoj v vprašanju sporazuma med Hrvati in Srbi je osvetlil nekatere stvari in ustvaril možnost, da se vse dobro premisli. Pokazal je in potrdil, da tudi v trenutku omahovanja ni bila opuščena misel o sporazumu, tistem sporazumu, ki spaja in ojačuje moč Srbov in Hrvatov. Tako zamišljen sporazum ne bo dajal nasprotujočih si rezultatov, temveč bo hitro postal duhovna last hrvaškega in srbskega naroda.

Delo za sporazum se mora nadaljevati, ker ni končano. Sporazum med Srbi in Hrvati ni kaka trenutna potreba, ki naj bi zadovoljila to ali ono kombinacijo, ali da bi koristila tej ali oni politični skupini. Sporazum Srbov in Hrvatov je pro-

Vesti 19. maja

Sporazum med Poljsko in Nemčijo je še vedno možen in celo potreben. Niti Poljski niti Nemčiji ne bi koristilo, če bi se sedanji spor razvil v vojno. Če bi Poljska in Nemčija sklenili glede Gdanska novo pogodbo, je jasno, da bo taka pogodba upoštevala vse upravičene nemške koristi. Tak pomirljiv uvodnik prinaša včerajšnja poluradna »Gazeta Poljska«. Članek priča o tem, da se bo spor med obema državama mirno poravnal.

Za prvega slovaškega poslanika pri Vatikanu je imenovan dr. Sidor, ki ga je pokojni slovaški voditelj Hlinka določil za svojega naslednika, a mu nekateri trenutni voditelji ne puste na določeno mesto, čeprav slovaško ljudstvo to zahteva.

Nemški kanceler Hitler je včeraj končal z ogledom trdnjavskega pasu ob francoski meji in obiskal tudi obmejno postajo Kehl nasproti Strassbourgu. Tam se je povzpela na visok tovarniški stolp in pol ure z daljnogledom opazoval francoska tla, zlasti utrjeni predel okoli Strassbourga.

Nova češka domobranska vojska naj bi štela za začetek 7000 vojakov, oboroženih s puškami, če bo protektor Neurath odobril ustanovitev. Pomočnik sovjetskega zunanjega ministra Potemkin bo konec maja obiskal Litvo, Letonsko in Estonijo in se s tamošnjimi vladami najbrž posvetoval o nenapadalnih pogodbah, ki naj bi jih te države sklenile z Rusijo.

Poljski maršal Rydz-Smigly bo v kratkem obiskal Litvo, Estonijo in Letonsko in se pri tej priliki posvetoval o sodelovanju med Poljsko in med temi državami.

V Bukarešti je prispela skupina najuglednejših zastopnikov nemške industrije, ki se bodo z romunsko vlado pogajali o svobodnih pasovih na Donavi, kakor tudi o večjem naročilu letal v Nemčiji.

Francoski general Weygand, ki se je mudil štiri dni v Angliji, je imel tam predavanje, v katerem je obravnaval podpora, ki bi jo Francija dajala Poljski v primeru, če bi jo kdo napadel. General Weygand je omenil tudi zalaganje Poljske z vojnim materialom.

Češki predsednik dr. Hacha je včeraj imenoval novi odbor enotne stranke. Odbor šteje sedem članov.

Nemška vlada je včeraj obvestila angleško vlado, da pravica eksteritorialnosti angleškega poslanstva v Pragi preneha veljati 25. t. m.

Naši gostje pri ustanovitvi nemško-jugoslovanskega društva v Berlinu

Berlin, 19. maja. m. 27. maja bo v Berlinu slovesno ustanovljeno nemško-jugoslovansko društvo. Na to slovesnost so povabljene tudi številne nemške osebnosti iz Jugoslavije. Poleg njih pa so prejeli vabilo tudi jugoslovanski zunanji minister dr. Cincar-Marković, prosvetni minister Stevan Cirić, minister za gozdove in rudnike Ljubomir Pantrić, pomočnik zunanjega ministra Mihovoj Pilja, belgrajski župan Vlada Ilić, bivši ministri Šeflija Behmen, dr. Milan Vrbanić in Voja Gjorgjević, dalje vseučiliški profesor dr. Miloš Trivunac, poslanci Milan Stojimirović-Jovanović, Dušan Pantlić, Luka Kostrenčić, književnik Velmar Janković, guverner Narodne banke dr. Radosavljević in podguverner dr. Belin.

Uspeh slovenskih narodnih iger v Belgradu

Belgrad, 19. maja.

Skupina Slovencev iz Črnomlja, ki se udeležuje prireditve festivala narodnih iger in glasbe v Belgradu, je včeraj zjutraj prispela v Belgrad. Na postaji so 18 Slovencev, ki ju spremljata tudi dva godca, sprejeli zastopniki belgrajskih Slovencev ter zastopnik belgrajskega častnikarskega združenja, ki prireja festival. Dopoldne in popoldne so si Črnomaljske ogledale mesto, zvečer pa so nastopile na festivalu z dvema točkama, namreč s črnomaljskim kolom in »mostom«. Uspeh je bil izreden. Na željo občinstva bodo Črnomaljske nastopile z istima točkama še danes zvečer, 23. in 24. maja pa bodo nastopili Metličani.

Črnomaljske se bodo jutri odpeljale domov, pa bodo s svojim programom nastopile pri slovesnostih, ki bodo v nedeljo ob priliki začetka del za graditev železniške proge Črnomelj-Vrhovsko.

Smrtna nesreča v Vintgarju

Gorje pri Bledu, 19. maja.

V romantični soteski v Vintgarju pri Bledu, kamor so tudi že letos začeli prihajati v večjem številu izletniki od vsepovsod, da si ogledajo ta krásni kotiček naše zemlje, se je včeraj ob pol 12 pripetila smrtna nesreča. Proti poldnevju se je podala v Vintgar skupina 12 nemških izletnikov. Skale v vintgarskih pečinah pa so precej kršljive in se rade sprožijo že zaradi zračnih tresljajev, ki jih povzročajo glasna govorjenja. Tudi družba Nemcev je moral biti precej glasna. Ko je bila nekaj v sredi soteske, je nenadno priletela neki ženski iz te družbe skala in jo zadela tako nesrečno, da jo je zbil v vodo. Malo nižje so ja sicer navzočni potegnili iz vode, bilo pa je že prepozno. Ali bod ponesrečenko pakopali na naših tleh, ali pa prepeljali dom v Nemčijo, še ni znano.

gram, ki ga je treba osvariti. Z uveljavljenjem sporazuma smo šele začeli, zato ga je treba tudi končati. Naj se pokažejo še takšne zapreke, program državne politike se mora izvesti v zadovoljstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Razvoj političnega položaja se giblje torej naprej in ne nazaj. Vsa druga ugižanja in mišljenja odpadejo ob despotu, da si je treba prizadevati resno delo sporazuma.

Zdravniku Šlajmerju so včeraj odkrili spomenik

Ljubljana, 18. maja.

Prvi spomenik, ki ga je v Sloveniji dobil pripadnik zdravniške znanosti, je bil odkrit danes v Ljubljani, namreč spomenik nepozabnega človekoljuba dr. Eda Šlajmerja. Pred Leoniščem je ob nekdanji Stari poti, sedaj Šlajmerjevi ulici urejen majhen park, v katerega sta postavila Zdravniška zbornica in mestna občina ljubljanska lep bronast spomenik na kamenitem podstavku. Spomenik predstavlja oprsje velikega zdravnika dr. Šlajmerja.

Slovesna odkritja spomenika so se udeležili zelo številni zastopniki, med temi g. župan dr. Adlešič s svojo gospo, ljubljanski narodni poslanec g. Masič, g. obč. svet. polk. Andrejka, profesor Dermastja, inspektor Wester, zastopnika g. bana in prosvetne uprave inspektorja dr. Avramovič in prof. Silvo Kranjc, za vojaške oblasti sanitetni polkovnik dr. Brust, predsednik Zdravniške zbornice dr. Meršol, predsednik Slovenskega zdravniškega društva dr. Zalokar, ves odbor jugoslovanskih prostovoljcev, za Jugoslovansko kirurško društvo dr. Cholewa, za Društvo bojevnikov več odborov posameznih društev in osrednje zveze, zastopstvo gasilske čete Ljubljana mesto, za invalide g. Marinko z več odborniki, za Trgovsko bolniško blagajno in konzorcij Šlajmerjevega doma gg. Martelanc in Gombač ter zastopniki raznih drugih rodoljubnih društev.

Slavnost so začeli ljubljanski pevci s primerno pesmijo, nakar je toplo spregovoril o pokojniku podpredsednik pripravljalnega odbora za postavitev spomenika polkovnik Andrejka, ki je slavil pokojnika kot moža požrtvovalnosti in neutrudnega dela.

Po govoru je polkovnik Andrejka dal znamenje in z zastavo zakriti kip dr. Šlajmerja, umetniško delo akademskega kiparja Borisa Kalina, se je odkril pred množico. Med slavnostjo je pevski zbor pod vodstvom g. Venturinja vneto prepeval lepe in za slavnost primerne pesmi.

O življenju velikega pokojnika je govoril nato g. primarij dr. Ivan Jenko.

Izredno toplo je označil osebnost velikega pokojnika župan dr. Adlešič.

Gospoda! Lepim besedam obeh gospodov predgovornikov ne morem ničesar dodati, saj bi tudi moje besede ne mogle bolje orisati zaslug in naseti vseh dobrih del moža, ki smo mu pravkar odkrili spomenik.

Pač naj pa se spomnim, da obhajamo vprav letos 25 letnico, ko je Ljubljana spoznala, da v njeni sredi deluje zdravnik dr. Edo Šlajmer kot velik strokovnjak in velik dobrotnik prebivalstva. Leta 1914, ob 20 letnici njegovega delovanja za Ljubljano in našo deželo, ga je namreč tedanji mestni svet ljubljanski odklikoval z najvišjim odklikovanjem, ki ga more podeliti naše mesto, in ga imenoval za častnega meščana glavnega mesta Slovenije.

Tako danes odkrivamo dr. Edu Šlajmerju prav ob 25 letnici njegovega častnega meščanstva ta spomenik in tako spet ponavljamo izraze hvalečnosti našega mesta nasproti velikemu možu. Toda od predvojnega leta 1914 pa do njegove smrti pred božičem leta 1935, so se njegove zasluge v svetovni vojni in v nemirnih časih po osvoboditvi za tisoče in tisoče njegove pomoči deležnih še povečale in pomnožile. Nekaj nad 3 leta smo šele odmaknjeni od njegove prezgodnje smrti in še vedno od leta do leta raste njegova podoba in se oblikuje v vedno bolj žareč zgled ljubezni do bližnjega.

Od najstarejših časov zgodovine človeštva ima bolnik do zadnjega dva zvesta pomočnika in tolažnika — zdravnika in svečenika. Zdravnik krepi pešajoče in onemoglo telo, svečenik pa vliiva novih moči poslavljajoči se duši. Zato so narodi že od pradavnin strelili oba pomočnika v zdravniške svečenika. Temu idealu zdravnika se pri nas ni nikdo tako približal kakor dr. Edo Šlajmer.

Bog je razsvetlil um svojega pomočnika, da je dr. Edo Šlajmer rasel v velikega učenjaka, ki je svojo učenost podaril revnim in betežnim, bolnikom in ranjenim. Bog je videl njegovo dobroto in je blagoslovil njegove roke ter jih vodil po robovih človeškega življenja, da je z njimi dosegal uspehe liki čudodelnik. Dr. Edo Šlajmer je bil poslan v dolino solz za tolažnika in je svoje odgovorno poslanstvo izpolnjeval do zadnjega diha. Potoke solz je posušila njegova spretna roka, potoke krvi je ustavila in obudila je nove vrelce upov in nad.

Ko prevzemam spomenik dr. Eda Šlajmerja v varstvo mesta Ljubljane, se trdno zavedam, da bo imela ta spomenik vsa Ljubljana in tudi vsa Slovenija vedno v časteh. Z njim smo izpolnili vsaj del zahteve srca vsega našega naroda v zahvalo možu, ki ga je mestna občina ljubljanska že prenesla na Navje med njemu enake nesmrtnike našega mesta in naroda.

Slava dr. Edu Šlajmerju!

Govorili so nato še dr. Meršol v imenu Zdravniške zbornice, dr. Zalokar v imenu Slovenskega zdravniškega društva, dalje dr. Cholewa, profesor Jeras v imenu prostovoljcev, g. Marinko v imenu invalidov, predsednik Zbornice za TOI v imenu Ljubljanske kreditne banke, katere član je bil pokojnik, g. Gombač v imenu Trgovskega bolniškega društva, zastopnica Kola jugosl. sester, zastopnik Sokola, v imenu šempetrskih bojevnikov pa g. Leopold Zupančič. Vsi govorniki so položili na spomenik lepe vence z napisi.

Glavljiv je bil prizor, ko je pristopil mali Marko Šlajmar, vnuk velikega deda in tihlo položil šopek rdečih nageljnov pred spomenik.

Odkritju spomenika so v popolni diskreciji prisostvovali: vdova pokojnika ga. Vera Šlajmerjeva, oboje hčerki Nada in Nevenka ter trije sinovi: zdravnik dr. Boris Šlajmer, inž. Fedor in inž. Vladimir Šlajmer.

Jugoslavija : Anglija 2 : 1 (1 : 0)!!

Vodja angleškega moštva je izjavil, da je naše moštvo najboljšje na svetu

Belgrad, 19. maja.

Menda med 35.000 glavo množico, ki je včeraj gledala v Belgradu tekmo med jugoslovanskim in angleškim nogometnim moštvom, ni bilo nakogar, ki bi si bil upal gojiti še tako skromno željo, da bi Jugoslavija pri tej najtežji tekmi, kar jih je bilo kdajkoli v Belgradu, zmagala nad najboljšim moštvom na svetu. Jugoslovansko moštvo je včeraj s svojo zmago izšlo iz rok pred vsem onim, ki so morda že pisali kritiko o slabi sestavi moštva. Prekrižalo je marsikomu račune in povzdignilo na visoko raven naš nogomet. Tako sijajnega uspeha naši nogometni igralci še niso nikdar izvojevali in tudi takšnega navdušenja med gledalci še ni bilo v Belgradu nikdar prej.

Na igrišču so malo pred začetkom igre prišli tudi angleški poslaniki na našem dvoru Campbell, predsednik vlade Cvetković, vojni minister general Nedić, prometni minister dr. Spaho, minister za socialno politiko Rajaković, minister Svoj, ministar Djura Cejović in Mastrovic.

Točno ob napovedani uri sta prišli obe moštvi skupno na igrišče ter se postavili v eno vrsto pred tribuno. Godba je zaigrala himne. Igra se je začela kmalu po 5 z napadom Angležev, toda naši so napad odbili ter prešli v protinapad, ki se je z ostrim strelom Petroviča skoraj končal v nasprotni mreži. Zoga je odletela tik nad prečko. Za tem so Angleži nevarno napadli preko desnega krila in srednjega napadaleca Lawtona. Nevarni položaj je izžestil z izvrstno paradno naš vratar Lovrič, ki je žel mnogo pohvale med občinstvom. Nekaj minut je nato še trajal pritisk Angležev, ki so se kot kače zvijali med našo obrambo in se sploh ni moglo videti, kdo je napadalec in kdo krilec. Naša obramba je deset minut zdržala napade gostov. Pri vsaki Lovričevi paradni so angleški napadaleci skušali izbiti vratarju Zogo iz rok. Zdelo se je, kakor da so se zakleli, da morajo igro v Belgradu dobiti.

Šele po desetih minutah so se mogli naši nekoliko oddahnuti in osamosvojiti. V 12. minuti je sledil drug napad naših, ki se je — kakor prvi — tudi domalega končal z uspehom. Petrovič se je krasno prebil skozi nasprotnikovo obrambo ter prisilil vratarja Woodleya, da pokaže, kaj zna. Sledil je protinapad Angležev, ki se je spet končal s krasno paradno vratarja Lovriča. Še v zadnjem trenutku se mu je posrečilo rešiti gol.

Prišla je 16. minuta, ki je prinesla našim prvi uspeh

Petrovič je lepo podal na krilo Perliču, ki je preigral branilce, lepo podal na desno krilo Glišoviču, ta pa je brez oklevanja z woleyem presenetil angleškega vratarja Woodleya. Ni mogoče popisati navdušenja številnih gledalcev ob tem prvem našem uspehu. Gledalci so hiteli na igrišče in čestitali Glišoviču.

Naši so po tem голу izvedli še nekaj nevarnih napadov. V 25. minuti je spet takorekoč samo za las manjkalo, da niso zabil gol. Nervoznost je pri naših začela popuščati, v 39. minuti ni dosti manjkalo, da niso Angleži izenačili. Lovrič je zaklinal Požegi, naj mu poda žogo, ker se mu je zdel položaj zelo nevaren. Toda Broome je bil hitrejši. Izbil mu je žogo z glavo, v tem trenutku pa se je Lovrič kot maček vrgel nanjo in rešil gol, o katerem so bili gledalci že prepričani, da vsedje. Za tem je igra potekala v glavnem v polju ves prvi polčas.

Izenačenje

V drugem polčasu so naši začeli z napadi preko Glišoviča. Igra je bila v začetku nekoliko bolj mirna. Angleži so izvajali hitre napade. Law-

Nasilna smrt ali smrtna nezgoda?

Ljubljana, 19. maja.

Nasproti poslopja Srednje tehnične šole v Mur-nikovih ulici na Mirju so začeli graditi laboratorij kemičnega inštituta tehnične fakultete. Gradbena dela je prevzela stavbna tvrdka Tomažič, ki je izkopal temelje in podirajo tudi eno Plečnikovo piramido ter odvažajo zemljo. Poleg piramide je postavljena stavbna baraka za shranjevanje cementa. Navozili so tja tudi mnogo tramov. Davi je bil ta kraj torišče velike policijske komisije, ki je ugotavljala v vseh podrobnostih, kako naj bi bil prišel neki človek ponoči ob življenje.

Policijski stražnik Josip Ahlin je bil davi na obhodu po Mirju in je okoli 3.30 sel mimo stavbe. Tam pri leseni baraki je zapazil nekega neznanca, ležečega na obrazu, negibnega, v mlaki krvi, a čez tilnik mu je ležal do 3 m dolg tram v teži kakih 60 kg. Takoj je o tem obvestil policijsko upravo, ta pa dežurnega uradnika nadzornika Močnika, ki je poklical san. svet. dr. Lužarja, je tudi o tem obvestil dežurnega sodnika g. Ivana Brelha, člana kazenskega oddelka na okrožnem sodišču. Na Mirju se je kmalu po 5 zbrala mešana

komisija, ki so jo tvorili poleg omenjenih gospo-dov še v Gorupovi ulici stanujoči šef kriminalnega oddelka g. Zajdela in mnogi detektivi.

Komisija je natanko pregledala okolje stav-bišča. Na mrtvecu niso našli nikakih vidnih zna-kov kake nasilne smrti. Mrtvec je ležal, kakor omenjeno, na obrazu, nos mu je bil precej zne-žkan. Očitno je, da se je mrtvecu vlika kri iz nosa. Na čelu je imel za uvodinarski novec veliko krvno podplutbo. Druhih zunanjih znakov kake nasilne poškodbe niso mogli ugotoviti. Pri mrtvecu so našli policijsko legitimacijo glede identitete mrtve-čeve. Je to Albert Gerbec, l. 1906 v Gorici, Italija, rojeni pekovski pomočnik, ki je bival v Ljubljani, kakor je bil policijsko prijavljen, od l. 1935. Bil je brez stalne zaposlitve. Stanoval je v Kopaljski ulici 5.

Kakor so kmalu nato kriminalni organi ugo-tovili, je pokojni Gerbec šel okoli polnoči z družbi nekega moškega in ženske, ki stanujeta v Koleziji, po Čojzovi cesti proti domu. Bil je z njima v neki šentjakobski gostilni. Pozneje se je od obeh ločil z izgovorom, da ima še neki opravke. Kako je prišel do omenjene zgradbe in na kakšen način je končal svoje življenje, za enkrat ni pojasnjeno. Utemeljena je domneva, da se je moral Gerbec spodtakniti in pasti na obraz v blato. Nato pa je butnil na njega tram. Gerbec se najbrž nekoliko nezavesten ni mogel dvigniti in se je mogoče za-dušil, ni pa izključeno, da mu je težki tram močno notranje poškodoval tilnik. Lahko, da mu ga je tudi zlomil.

Truplo Gerbečeve je bilo po končanem opra-vilu komisije prepeljano z mrtvaškim vozom po-grebnega zavoda na prosekuro splošne bolnišnice. Policijska uprava je še dopoldne obvestila o tem državno tožilstvo, ki je za popoldne odredilo sod-no obdukcijo trupla Gerbea Alberta.

Ljubljana od včeraj do danes

Prva polovica majnika je bila letos zelo de-ževna in je padlo skoraj več dežja, ko druge le-tošnje mesece, ki so bili prav suhi. Včerajšnji praznik vnebohoda je bil prvič prav lep, sončen in brez kaplje dežja, čeprav so se popoldne grm-dili nič dobrega napovedujoči deževni oblaki. Praz-nik je bil brez dežja, ker so vladali močnejši severni vetrovi. Ljubljanci so hiteli na izlete. Na vse kraje so jadrali z nahrbtniki, bogatejši z avto-mobil in motocikli, drugi pa na kolesih. Mnogi pa so se šli v zavetja sončih. Opažati je bilo na raznih krajih ob Ljubljani, Malem grabnu in na Savi že prve kopačice, ki so se grleli ko kuščarji.

Bolnišnica je sprejemala ponesrečence

Zaselnica Helena Švilgjeva, stanujoča v Ple-teršnikovi ulici št. 16 za Bežigradom, je snoči šla k šmarncam v cerkev bežigradske. Prav v bližini cerkve na Tyrševi cesti je mimo pridrel v divjem diru neki motociklist. Švilgjeva se mu ni mogla naglo umakniti iz in motocikel jo je podrl na tla. Motociklist, katerega identitete še niso za enkrat dognali, je dobesedno žensko prevozil, kakor na kakih divji tekmi. Dobil je močne notranje in zu-nanjne poškodbe. Z reševalnim avtom je bila okoli 19.45 prepeljana v bolnišnico. Njeno stanje je ne-varno.

Tri elegantne Ljubljankice so s svojimi prija-telji napravile na motornih vozilih izlete na naj-različnejše kraje. Seveda taki izletniki so nazora, da dožive najlepši užitek, ko morejo brezumno dirkati po cestah. Vse tri so se prevrnilo z mo-torjev in precej poškodovale. Sedaj se zdravijo v bolnišnici. Marija Culkarjeva, 20letna kuharica v Slični na Dolenskem, je vozila na kolesu. Neki drug kolesar pa je zadel v njo in podrl. Dobil je hušje poškodbe, prepeljali so jo v ljubljansko bol-nišnico.

Ta-le zgodba nesreče pa je prav čudna in ne-navadna. Tam v Podpečih sta se včeraj igrala bra-tee in 14letna delavčeva hčerka Josipina Mede-nova. Brat je med igro izvršil hudo operacijo pri dekletu. Odrezal ji je z nožem kar 3 prste levo roke. — Močno se je pobil delavčev sin Vljaj Janez iz Sneberij, ko je padel na glavo. Praznik je bil na eni strani vesel in lep, na drugi pa dan nesreč.

Vlom v okrajno sodišče v Višnji gori

Policijska uprava ljubljanska je bila davi ob 8 obveščena po telefonu iz Višnje gore, da je bil tam ponoči izvršen vlom v uradne prostore tamošnje-ga sodišča. Vlomilec je prebrskal vse sobe, odpiral je razne predale in napolnil vlomil v železno blagajno, računajoč, da bo tam našel kako večjo vsoto denarja. Blagajna je bila na vlomilčev pre-senečenje popolnoma prazna, niti pare ni bilo. Od-nesel je več uradnih stampilkj. Čemu mu bodo? Najbrž bo skušal ponarejati kake dokumente! O vlomilcu za enkrat ni nikakega sledu.

Herwey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

>Da,« je rekel Smith in obrnil svoj ožgani obraz vstran.
>Kaj?« je kričal Antonio.
>Tri revolverske strele.
>Zgrabil je moža za roko, »Slišiš, Smith, sedaj mi ne moreš lagati, ali ne, sedaj ne?«
>Ne, pri Bogu, gospod. Res je. To je bilo prav tedaj, ko smo skušali prodreti pri zadnjih vratih. Ni slo. Vsa veža je že gorela.«
>Tri strele, si rekel?«
>Da, gospod. Mislim, da v otroški sobi; trije strelji v razdobju ene sekunde.«
>Sicer ničesar?«
>Ne. Doktor Mitchelle je bil velik mož. Bil je pogumen mož.«
>Tudi ti si, Smith,« je rekel Antonio in skočil kvišku. »In vi drugi tudi. Poslušajte me! Nekaj vam moram povedati. Tega ne smete pozabiti, dokler bom živel.«
>Pristopili so bliže k njemu.
>To tukaj — se ni zgodilo, se sploh ni zgodilo! Razumete?«
>Še trenutek so postali skupaj v žarečem ognjenem soju. Nato so se ločili.
>Ti boš ostal v moji hiši, prijatelj Adverso, ali ne?« je rekel Fithian z zlomljenim glasom.
>Da,« je vzkliknil Antonio. »In ne povej nikomur, kje sem.«
Ogenj, ki je z neba padel na Antonia in njegovo ženo in mu-tinje otroka in prijatelja, je gorel v njegovem srcu naprej in ga s svojimi žarečimi slikami in spominji spravljalo ob pamet. Najraje bi drel po ulicah New Orleansa in tulil, kakor Simba.
Toda njegovo srce je še bilo. Njegovo telo je živel, samo sam je bil. Sam v svoji veliki bolečini je iskal pomoči pod enim samim drevesom, ki mu je moglo nuditi zavetje — v svoji volji.
Nič se ni zgodilo, si je dejal — čeprav je vedel bolje kakor vsak drugi, kaj se je zgodilo. Toda na to besedico »ne« se je obešal in živel naprej.
Zanimivo je bilo, kakor hitro je večina njegovih znancev ra-

zumela, kakšno vlogo hoče igrati in kaj pomeni njegov mrtvi obraz in kako hitro so se privadili živeti naprej »kakor običajno.«
Predvsem Ed Livingston, ki je z dobro prikritim, vendar resničnim sočutjem vedno znova iskal prilik in predlagal »svojemu prijatelju Adversu« kakor novo skupno podjetje.
>Toni, brezpogojno rabimo rabe za večerjo. Lov pri španskih utrdbah je baje. Dal sem si napraviti ducat lesenih rac za vabo, tako pristnih, ti povem! Nobenega Romena racmana ni, ki se ne bi obesil na tako Julijo.« Nato sta odšla in lovila dan ali dva po močvirju.
Batiste je sprejel Antonia v stolpno sobo tako kot, da je ni nikdar zapustil. Nikdar ni imenoval doktor in je samo s prizadev-nostjo v svoji kuharski umetnosti izražal svoje občudovanje »pour une pose héroïque.«
Vincene se je naselil v doktorjevih prostorih pri Batistu. On je bil pač edini, ki je lahko razumel vso globino Antonijeve duševne zmedenosti. Ko sta od časa do časa sedela skupaj in govorila o starih časih ali o načrtih za bodočnost, kakor da Silver Hoja nikdar ne bi bilo, je opazil, da ga je Antonio večkrat zamenjal z doktorjem Mitcheltonom. Prislovica: »nič se ni zgodilo!« se je obnesla preveč dobro. Končno vendar ni mogoče vedno iti nazaj, kjer je bil pred petimi leti in delati tako, kakor da bi doktor res še sedel na svojem stolu.
Polagoma je začel Vincene govoriti z Antonijem o Ani in o dečku o njegovih študijah in njegovem življenju v Düsseldorfu.
>Morda bi se enkrat vrnil tja?«
>Nikdar,« je rekel Antonio.
Razgovor je imel samo eno praktično posledico. Antonio je zapisal vse svoje imetje dečku. Vzel je svoj testament in zopet našel moč, prebrati imeni Florence in Marija. Nato ga je sežgal.
Nato je v svoje začudenje nenadoma opazil, da — če se dobro pazi in ne misli na silko ognjenega sija na nebu — spet lahko misli na posamezne trenutke iz življenja s Florencio in z otrokom in sicer z mirnostjo, ki mu je neverjetno dobro dela. Bolečina je svojevrstna stvar. Moral si je resnično tega, za čemer je tožil, zopet predstavljati. Ali je bil kdaj kraj Silver Ho? Ali je kdaj živel mož, ki je bil tam srečen? Ne, si je odgovarjal in je skoraj verjel. Sedaj mora iti tja in se malo razgledati.

Plevel in grmičje je na pogorišču zrasto presenetljivo visoko. Na dimniku so gnezdile lastovke.
Antonio je stopal navzgor po zadimljenih stopnicah, ki so vodile v prazno in skočil na drugi strani v pepel.
Ob vznोजu kamina je ležal šopek rož in poljskih cvetic. Gotovo ga je tja položila gospa Smith ali pa kateri njenih otrok, si je mislil; zelo so jo ljubili. Sel je k ognjišču in splezal po pod-stavku do kamina, kjer so ležale rože. Počivalo so na grobem, od ognja začrnelim kamenitem oltarju ob vznोजu njegove majhne Marijine podobe.
Tu je stala še vedno v svoji vdolbini, kjer je je videl kakrat zadnji večer. Samo podoba Device z otrokom je ostala še nepoškodovana. Zlat bizantinski diadem, krasno srednjeveško oblačilo, nebo nad njo in podstavek iz biserovine je ogenj uničil. Stala je tam in mu držala fantka nasproti.
Sonce je že močno žgalo, ko se je dvignil s svojega prostora. Čudovito se je umiril. Mislil je na trpina, ki ni skušal pozabiti in, ki ni bil nikdar pozabljen.
Njegova podoba mu je bila živo pred očmi, ko je zopet pogledal Marijo. Ogenj je napravil v kaminu razpoko, ki je zijala tik pod podobo. Videl je, da se v žrelu nekaj premika. Iz razpoke je pri-lezla kača pošasi, kakor bi bila stila življenja. Zlezla je po zidu do ravnega prostora na soncu in mirno obležala. Od časa do časa je njeno telo vztrepetalo, kot da je utrujena do smrti.
Antonio je je najprej hotel zagrabiti. Toda zdelo se je, da trpi. Njena barva je bila bleda kakor barva bube.
>Ubogi črv,« si je mislil, »zoprni si, toda zdi se, da trpiš. Sicer bi te najbrž ne pustil živeti.«
Tedaj je začela kača sopihati in izlezati svoj jezik, kakor da hoče zadnje okusiti sončni žarek. Topo so zrlje njene oči. Na vratu je počila koža in iz stare kože je prišla za dan nova glava. Napor je moral biti strahovit, Nato je spet mirno obležala.
Po nekaj urah je vsa zlezla iz svojega oklepa in se sončila. Njene barve so bile svetlejšje; zvila se je v klobuč in se je spet iztegnila. Nato se je urno splazila po vročem pepelu in pustila svojo kožo na kamenju.
Antonio se je dvignil, trd v vseh členkih. Vzel je kipec iz vdol-bine in odšel nazaj v mesto. Ponoči je govoril z Vincencem, ki ga je s solzami v očeh skušal zadržati; zjutraj se je na hitro pripravil.

Od tu in tam

V največjem paviljonu belgrajskega velesejma se je sredi začel drugi festival narodnih plesov in petja. Priradili so ga belgrajski časnikarji in se je zabel z daljšim govorom prosvetnega ministra Stevana Čirca. Navzočnih je bilo nad 4000 ljudi. Nastopila je tudi skupina Slovencev iz Crnomlja, ki so žele za svoja izvajanja navdušeno odobravanje. Prireditev drugega festivala bo trajala do binkoštnih praznikov.

Nejvečjo zadržno vinko klet v Slavoniji so začeli graditi v vasi Vukosavljevi pri Daruvarju. Klet bo urejena zelo moderno, da se bo v njej dalo shraniti 5000 hektolitrov vina. Vsa dela bodo večinoma 1.200.000 dinarjev, č čemer je prispevalo kmetijsko ministrstvo pol milijona, 100.000 dinarjev pa banska uprava savske banovine. Zadržna klet bo omogočila vinočrtnikom sortiranje vin in boljše organizacijo pri prodaji.

»Spasovdan« je večeraj slovesno proslavilo mesto Belgrad. Teža dne se spominjajo braniteljev mesta, ki so padli v borbah za svobodo Srbije, zlasti pa Belgrada samega. Dopoldne je župan Ilić položil vence na kostnico padlih, potem pa je bila slovesna služba božja, za njo pa procesija, ki jo je vodil patrijarh Gavril. Ob navzočnosti zastopnika kralja, zastopnikov vlade in raznih društev je vojni minister general Milutin Nedić izročil županu Iliću red Karagjorgjeve zvezde IV. reda z meči, s katerim je kralj odlikoval belgrajsko mesto.

Zastopniki uvoznikov živine iz protektorata Češke in Moravske bodo prišli v kratkem v Belgrad. Z jugoslovanskimi gospodarstveniki bodo razpravljali o nadaljnjem izvozu naše živine ter o dolgu 80 milijonov čeških kron, katere dolgujejo našim izvoznikom, pa niso bili vnešeni v kliring med Nemčijo in našo državo. Povrh pa dolguje naš država bivši Češkoslovaški 25 milijonov dinarjev. Pričakujejo, da se bodo vsa ta vprašanja uredila in zagotovil tudi vnaprej izvoz naše živine na Češko in Moravsko.

S sporazumevanjem in reševanjem hrvaškega vprašanja se bavijo obširno belgrajski in sarajevski časopisi. V člankih prevladuje prepričanje, da zastoj v pogajanjih nikakor ne pomeni prekinitve pogajanj, kar bi pomenilo, da smo se od rešitve vprašanja spet oddaljili tja, kjer smo pred pol leta bili. Pogajanja so prekinjena za krajši čas, v katerem se bodo preučevali predlogi na obeh straneh. Če je prišlo do kratkega zastaja, je treba razumeti, da se v nekaj dneh ne da pametno in točno rešiti vse tisto, kar je razdajalo Hrvate in Srbe dvajset let. Če bi ne bilo nasprotujočih si stališč, bi pa pogajanj sploh ne bilo. Javnost mora z zaupanjem in dobro voljo spremljati prizadevanja merodajnih političnih činilcev, ki imajo nalogo, da spravijo z dnevnega reda naše najtežje notranjepolitično vprašanje.

K vprašanju Bosne in Hercegovine se je oglašil tudi srbski kulturni klub, v katerem je tudi več Srbov iz Bosne, ki bivajo etalno v Belgradu. Klub je mnenja, da mora ostati Bosna s Hercegovino neločljiva celota, ki spada prej v srbski kulturni krog kakor pa v hrvaškega. Hrvaški listi zavračajo to mnenje in poudarjajo, da se za tako rešitev zavzemajo ljudje, ki z Bosno nimajo drugega skupnega kakor svoj rojstni kraj, sicer pa so glasniki pretiranega jugoslovenstva. Zanimivo je tudi dejstvo, da skuša mostarski narodni poslanec Jovan Radulović, ki je znan po svojih izbruhih na račun Zveze fantovskih odsekov v skupščini v času protačunske debate, ustanoviti podružnico imenovanega kluba v Mostarju.

Letošnja sadna letina bo po sedanjih znakih sodeč ogromna, da celo rekordna. Menijo, da bodo letos v naši državi pridelali samo sliv okrog 150.000 vagonov. Ker pa prihaja v poštev za izvoz le okrog 20.000 vagonov svežih in 5000 vagonov suhih sliv, nastaja vprašanje, kaj bo z viškom letine. Izvozniki predlagajo, da bi država preskrbela pravočasno za izvoz svežega sadja na evropske trge.

Protiv 15 osebam, ki so z zastrupljanjem opravile s sveta deset ljudi, se je danes začela razprava pred sodiščem v Požarevcu. Zadnja leta so se v okolici Požarevca množili primeri nenadne smrti. Umirali so člani družin, ki so bile premožne in so bile dedščine precej velike. Sin je zastrupil očeta ali mater, brat brata, enaha tasta itd. Vsega skupaj je v pol leta umrlo na tak način deset ljudi. Orožnikom se je nazadnje vse skupaj le zazdelo sumljivo ter so obvestili sodišče. Zdravniška preiskava je dognala, da so bile žrtve zastrupljene. Prijeta je bila neka Stanka Penatič, ki je pripravljala iz zelišč močan strup ter ga razpečevala med tiste ljudi, ki so se hoteli znebiti svojih sorodnikov.

Nad morilcem svojega očeta sta se maščevala brata Ajdin in Tofil Ademovič. Ašim Kadrijevič je bil hajduk, ki je v letih 1921 do 1923 izvršil več zločinov in umorov v družbi s Saitom Ademovičem. Ko sta se pa zaradi plena sprla, je Ašim ubil Saita. Pozneje je bil obsojen na dvajset let ječe, nedavno pa izpuščen pojojno na svobodo. Saitova sinova, ki sta bila v času očelove smrti še otroka, sta se hotela na vsak način za očelovo smrt maščevati. Ko sta dobila Ademoviča samega, sta ga ubila. Nato pa sta pobegnila v gore.

S kroglo v srcu je ostal živ kmet Milan Božič iz Sremskih Karlovcev. Pri decemberekih volitvah je bil Božič poslanski kandidat na listi opozicije. Dan pred volitvami je apazil, kako mu politični nasprotniki trgajo lepake. Ko je zalotil tako skupino, se je vnel prepri, med katerim je neki Sima Lojanica potegnil samokres in ustrelil Božiča v srce. Ranjenca so takoj prepeljali v Belgrad, toda zdravniki se niso upali izvršiti nad njim operacije. Krogla se je bila zarila v srčno mišičje in tam obstala, vendar pa ni prebila zil. Znani belgrajski zdravnik dr. Kostić je Božiča zato poslal na kliniko v Pariz in nato še v Strassbourg, toda tudi tamkajšnji zdravniki si kroglo niso upali izvleči, ker so se bali, da bi pri tem poškodovali srce in povzročili pacientovo smrt. Božič sme sedaj opravljati le lahka dela, pa tudi govoriti ne sme preveč. Zdi se, da bo moral kroglo nositi v srcu do konca svojega življenja.

Drzen roparski napad je izvršil neki neznanec sredi belega dne v Zagrebu. Lastnica mlekarne je pripravljala kosilo, ko je stopil v prodajalnico neki možki. Zenska, ki je imela obrnjen hrbet proti vratom, se za njegov prihod ni zmehtala. Takrat pa je neznanec že segel v predal mize, izvelkel zavitek s stotaki ter posodico s kovanjem drobižem. Preden je skočil k vratom, ga je lastnica prišla za roko, toda neznanec se je odresel in pobegnul na cesto. Na njeno vpitje so prišli ljudje, čuli pa so jo tudi policaji, katerih je bilo v bližnji ulici več. Začeli so vsi teči za zločincem, pa ga dohiteli le niso moogli. Tudi policaji, ki je sedel na motorno kolo in zdrvel za njim, ni uspel. Zločinec je izginil kot bi se vdrl v zemljo. Tako drznega napada zagrebška kronika skoraj ne pozna, čeprav je sicer bogata na dogodkih vseh vrst.

Najčistejša belina je

RADION

belina

Malverzacije v občini Vače pod JNS-režimom

Ljubljana, 19. maja.

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. dr. Julij Fellahner, je v sredo obravnaval prav zanimive malverzacije, ki so se vršile od leta 1933 naprej pod režimom takrat nasilno vladajočega JNS v občini Vače in ki jih je zagrešil trgovec z mešanim blagom Fortunat Čertane, ki je bil do leta 1936 nastavljen pri občini kot delovodja z mesečno plačo 700 din. Sedanji župan g. Jakob Kimovec, ko je zapazil, da mu delovodja skriva spise in račune, ga je naposled 1. maja leta 1936 odpustil. Fortunat Čertane je bil pred znamenitimi JNS-arskimi volitvami leta 1933 župan občine Vače. Od bana je prejel 10.000 din podpore. Ta naj bi se razdelila med one, ki so močno trpeli po toči. Čertance je nakupil pšenico ter jo razdelil le med pristaše JNS, ko drugi, dejanski oškodovanci niso prejeli niti kilograma pšenice. Kakor navaja obtožnica, je Čertane fingiral tudi razna potrdila o podporah itd. Očita mu obtožnica dalje, da je obtožence prejel ob banske uprave štiri nakaznice za znižanje 75% voznine

po železnici. Te nakaznice naj bi bil obtožence porabil za se in je v imenu občine naročil v Banatu koruzo in pšenico, ki jo je potem prodajal v trgovini na svoj račun, ne pa za občino. Oškodovalec je železniško upravo za 12.135 din in je moral pozneje občina plačati Palamačkemu mlinu še njegov dolg 1.500 din.

Razprava pred malim senatom je trajala ves dan in je bila sodba izrečena ob 20. Zlasti dolgotrajno je bilo posvetovanje senata, ki je moral premetrovati na 20 inkriminiranih dejanjih.

Bivši delovodja Fortunat Čertane je bil obsojen zaradi zločina uradne poverbe in zločina zlorabe uradne dolžnosti le v nekaterih točkah obtožbe na 4 mesece in 15 dni strogega zaporja in na 240 din denarne kazni ter v izgubo častnih državljskih pravic za 2 leti. Sodišče je priznalo, da je obtožence za sebe zlorabil le 2 nakaznici za 75% znižano voznino koruze po železnici, v ostalem je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen. Državni tožilec dr. Hinko Lučovnik je proti sodbi prijavil revizijo in priziv, prav tako branilec g. dr. Vovk.

Kmečki praznik v Šenčurju pri Kranju

Šenčur, 18. majnika.

Mladinska kmečka zveza v Šenčurju je na Vnebohod popoldne dala slovesno blagosloviti svoj novi prapor. Vsa prireditev je pokazala, kako močno se je po naši deželi ukoreninila Kmečka zveza in kako lepa bodočnost jo čaka, ker se je z ljubeznijo in razumevanjem oklenila zlasti kmečka mladina. Krasen pomladanski dan je privabil v ponosni Šenčur tisoče kmečkega ljudstva.

Dolg spreved kolesarjev, konjenikov in voz z narodnimi nošami je prišel k opoldanskemu vaku v Kranj, da slovesno sprejme zastavo Osrednje kmečke zveze. Po povratku v Šenčur se je razvrstil veličasten spreved kmečke mladine, s konjeniki, kolesarji, narodnimi nošami, godbo in dolgimi kolonami članstva MKZ, ki je skozi vas krenil v cerkev k popoldanski službi božji. Po službi božji pa se je večštevčevala množica zbrala na lepo okrašenem cerkvenem trgu k sprejemu bana dr. Natlačena, kateremu je šlo nasproti močno zastopstvo konjenikov in kolesarjev. G. banu in njegovi soprogji so množice priredile navdušen sprejem.

Predsednik MKZ je nato začel lepo slovesnost s primernim nagovorom, kakar je g. vikar J. Kosiček po kratkem govoru blagoslovil novi prapor,

ki ga je obdajalo 12 družic v prekrasnih narodnih nošah. Domači pevski zbor je ob tej priliki dovršeno prepeval.

Po blagoslovu je bilo kratko zborovanje, ki ga je začel prvobornik za kmečke pravice in predsednik Kmečke zveze, poslanec J. Brodar. Njegove krepke besede je množica navdušeno odobraval. Za njim je spregovoril ban dr. Natlačena, ki so mu navzoči priradili ponovno viharne manifestacije. G. ban je zlasti poudarjal potrebo kmečke vzajemnosti in svaril pred napakami, ki bi utegnile izpodkopati moč kmečkega stanu. Za g. banom je v krasnih besedah opisal novi prapor predsednik glavnega odbora MKZ Ludvik Puš.

Ko je boter prapora župan Umnik izročal novo zastavo organizaciji, je dejal: »Izročam vam zastavo, ki jo zvesto varujete kot znamenje kmečke skupnosti in sloge. Branite to zastavo in kmečko čast za lepšo bodočnost kmečkega stanu in vsega slovenskega naroda.«

Z mimohodom organizirane kmečke mladine je bil glavni del slavnosti končan.

Množice so se podale nato na veselični prostor, kjer se je ob zvokih domače godbe in ob ubranih glasovih pevskih zborov razvilo prijetno, a dostojno narodno veselje, ki je lepo zaključilo to uspešno kmečko prireditev.

Včerajšnji športni spored je bil bogat

USPELE MOTORNE DIRKE

Zanimanje občinstva za včerajšnje motorne dirke SK Ilirije je bilo skoraj neverjetno veliko. Že mnogo pred začetkom dirk je številno občinstvo zasedlo 2 km dolgo progno od Mednega do St. Vida na obeh straneh ceste. Iz Ljubljane v St. Vid je bilo večeraj pravo preseljevanje ljubljancov, ki so z vsemi mogočimi vozili hoteli gledat motorne dirke. Predvidnejši gledalci, ki so imeli samo kolesa in ki so se bali poizirati prah, ki so ga dvigali številni avtomobilisti in motociklisti na glavni cesti, so se umaknili na stranska pota. Pa tudi tudi to je bilo vse polno ljudi, ki jim je bil edini cilj pogledat motoristične dirke. Številni gledalci na obeh straneh ceste so z nerestrpnostjo čakali na začetek voženj, ki so je nekoliko zavlekle.

Okoli treh popoldne pa so začeli dirkati, in sicer najprej v smeri od St. Vida proti Mednu. Gledalci so kaj kmalu uganili, da je med 40 dirkalci, ki so se udeleževali teh motociklističnih dirk, tudi mnogo začetnikov-turistov, ki s svojo vožnjo niso mogli prav nič pritegniti občinstva. Tem bolj pa je bilo občinstvo radovedno na najboljše. Atrakcija vse prireditve je bil nedvomno dvojni med Zagrebčanom Antonom Uroičem in Ilirijanom Janezom Šiško. Zlasti za start Zagrebčana Uroiča je vladalo izredno zanimanje. Uroič je vozil z dvema svojima specialnima motorjema. Kljub temu pa je Ilirijan Janez Šiška na prvi St. Vid-Medno dosegel najhitrejši čas; vozil je na motorju BMW in dosegel hitrost 142,28 km na uro. V obratni vožnji je bil slabši in je tako moral prepustiti zmago in najboljši čas dneva svojemu Zagrebškemu konkurentu Antonu Uroiču, ki je v obeh smereh dosegel hitrost 140,8 km na uro. Oroič je vozil na motorju NSV. Za njim je Janez Šiška na motorju BMW s hitrostjo 138,46 km.

NOGOMETNI TURNIR SK MARSA

Na igrišču SK Ljubljane je bilo večeraj dopoldne in popoldne vse živo, dopoldne še bolj kakor popoldne. Nogometnega turnirja so se poleg prireditelja udeležili še SK Reka, SK Jadran in SK Grafika, novi prvak ljubljanskega II. razreda. Po papirnatih prognozah se je zdelo, da je Jadran najmočnejši in da bo izšel kot zmagovalec. Stvari na igrišču pa je preobrnilo sijajno razpoloženo moštvo SK Reke, ki si je prav zasluženo priborilo lep pokal ljubljanskega župana dr. Jura Adlešiča.

Turnir se je začel dopoldne ob 10. Kot prvi par sta nastopila SK Mars in SK Grafika. Marsovi se niso mnogo trudili. Zmagali so z labkoto, 3:0.

Kot drugi par sta nastopila večna nasprotnika v Viču in Trnovega. Borba za prestiž Trnovečanov in Vičanov je bila zelo ogorčena in prav zanimiva. Zmago so si že v prvem delu igre zagotovili Vičani, ki so imeli prednost z dvema goloma. V drugem polčasu sta obe moštvi, Reke in Jadran, dali še vsako po 1 gol. Končni rezultat je bil 4:2 (3:1).

Popoldanskemu sporedu je prisostvovalo nekaj manj gledalcev. Kot prvi par sta nastopila oba premaganca, SK Grafika in SK Jadran. Tudi proti Grafiki Jadran ni imel sreče. Mnogo se je trudil, da bi zmagal in si priboril vsaj tolažilni pokal dr. Perka, predsednika SK Marsa. Posrečilo se mu pa ni. Igra med obema kluboma je ostala neodločena 1:1; žreb pa je bil naklonjen Grafiki, ki je dobila dr. Perkovo darilo.

V finalni tekmi med SK Reko in Marsom so Vičani zopet zmagali. Po odmoru je srednji reški napadalec Šlanina dvakrat zatresel nasprotnikov gol. Šele proti koncu igre se je posrečilo

Doberletu zabiti častni gol in postaviti končni rezultat 2:1. Zmaga SK Reke je povsem zaslužena, ker so bili Vičani boljši. Po končanem turnirju je dr. Grošelj v imenu dr. Adlešiča izročil zmagovalcu krasen pokal.

Igralec SK Marsa Doberlet Miodrag je ob večerajšnjem turnirju svojega moštva praznoval tudi svojo dvajsetletnico igranja na zelenem polju. Takega jubileja pri nas ni doživel nobeden nogometaš. Za dvajsetletnico mu je moštvo SK Marsa čestitalo in darovalo lepo srebrno dozo. Čestitkam se pridružujemo tudi mi.

Maribor: Zelezničar : Hermes 4:0, Slavija : Rapid 3:0, Maribor : Gradjanski (Zagreb) 3:0. Gradjanski ni nastopil s svojim kompletnim moštvom, ampak z rezervno. Celje: Celje : Olimp 4:1 (1:0). Zagreb: V. F. S. Stuttgart 1893 : Hašk 4:2. Davisov pokal: Francija : Kitajska 2:0. V obeh posamičnih igrah sta v Parizu zmagala francoska igralca. Destremeau je premagal Kitajca Kho Sin Kie 5:7, 6:3, 1:6, 7:5, 6:0, Bous-sus pa Choya 1:6, 6:4, 6:4, 6:1.

Krajevna organizacija 'Kulturbunda' v Ljubljani

Ljubljana, 19. maja.

Kakor smo že poročali, je zadnje čase bilo poživljeno delovanje nemških prosvetnih društev po vsej naši državi in torej tudi v Sloveniji. V zvezi s tem poživljenjem se je tudi v Ljubljani ustanovil najprej pripravljalni odbor za ustanovitev krajevne skupine Svabsko-nemške prosvetne zveze »Kulturbunda«. Nekateri nemški listi so pred nedavnim prinašali zmotne vesti, da se delo teh društev v Sloveniji še ni začelo in da se ustanovitev ter delovanje ovira. Ta poročila ne drže.

Dne 4. aprila 1939 je bil izvoljen krajevni odbor »Kulturbunda« v Ljubljani ob navzočnosti 26 članov. V dokaz, da nemška prosvetna društva v Sloveniji delujejo, prinašamo seznam odbornikov in rednih članov tega društva:

Predsednik: Tönnies Gustav, inženir, Ljubljana. Njegov namestnik: Gallsch Egon, inženir, Pleteršnikova 25, Ljubljana.

Zapisnikar: Halbensteiner Erik, prokurist, Ljubljana, Privoz 20. — Njegov namestnik: dr. Zeschko Erik, trgovec, Erjavčeva 18.

Blagajnik: dr. Schley Franc, odvetnik, Erjavčeva 21. — Njegov namestnik: Jeglitsch Erich, zasebnik, Livarska 7, Ljubljana.

Računska preglednica: dr. Staudacher Josip, zdravnik, Nunska ulica 8; dr. Poje Franc, odvetnik, Cesta na Rožnik.

Odbornika: Hamann Edita, trgovka, Mestni trg 8; Koch Ivan, stud. mont., Kapiteljska 7.

Kot redni člani tega društva so vpisani (vsi v Ljubljani):

1. Halbensteiner Erik, prokurist, Privoz 20;
2. Ledl Ivan, arhitekt, Gosposvetska 4;
3. Koch Ivan, stud. mont., Kapiteljska ulica 7;
4. dr. Zeschko Erik, trgovec, Erjavčeva št. 18;
5. dr. Schley Franc, odvetnik, Erjavčeva 21;
6. Jeglitsch Erich, zasebnik, Livarska 7;
7. dr. Staudacher Josip, zdravnik, Nunska 8;
8. dr. Poje Franc, odvetnik, Cesta na Rožnik;
9. Tönnies Gustav, inženir;
10. Nagy Ivan, trgovec;

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		naj-večja	naj-manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	754.9	23.0	9.0	83	5	SW ₁	—	—
Maribor	753.7	23.1	7.0	60	6	0	—	—
Zagreb	757.5	24.0	7.0	90	6	SE ₁	—	—
Belgrad	757.5	28.0	11.0	70	4	S ₂	—	—
Sarajevo	759.5	26.0	11.0	70	3	0	—	—
Vis	758.0	18.0	12.0	50	0	SE ₄	—	—
Split	757.2	27.0	19.0	40	2	NE ₂	—	—
Kumbor	756.6	25.0	13.0	80	5	N ₂	—	—
Rab	758.2	20.0	12.0	50	0	0	—	—
Dubrovnik	756.6	26.0	11.0	50	5	0	—	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, nestanovitno vreme, ponekod tudi padavine.

Koledar

Danes, petek, 19. maja: Celestin. Sobota, 20. maja: Bernardin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Kdor se ni videl največje čude na svetu, veliko prekrasno Postojnsko jamo, ta naj ne zamudi izleta, ki bo v le podzemeljske prostore na binkoštno nedeljo, dne 28. t. m. Videl bo naravna čudeca, za katera se zanima vse svet. Letošnji izlet bo toliko bolj zanimiv, ker bo na binkoštno nedeljo popoldne v podzemeljskih prostorih postojnske jame koncert pevskega zbora Glasbene Matice ljubljanske. Prijave za ta izlet sprejemajo pisarne Putnika. Izlet stane 75 din.

Pevski zbor Glasbene Matice ljubljanske bo po petih letih ponovno nastopil v zagrebški koncertni dvorani v soboto, dne 20. t. m., zvečer ob 20. Ta večer se bo prvič javno izvajala v Zagrebu Adamičeva blada za mešani zbor in bs-solo »Smrt carja Samuelaz, ki je največje in najpomembnejše vokalno-zborovsko delo nše literature. To balado je prvič izvajala Glasbena Matica na svoji turneji po Bolgariji. Tudi ostale točke koncertnega programa so vse iz domače literature. Koncert se bo vršil v počastitev 70 letnice monsignora Janka Barteta. Koncert vodi ravatelj Mirko Polič. Koncertna dvorana: dvorana Hrvatskega glasbenega zavoda. Zčetek ob 20. uri.

Konjske dirke na Cvenu pri Ljutomeru se vesled slabega vremena niso vršile dne 14. t. m., zato se pa bodo priredile prihodno nedeljo, dne 21. maja t. l. z istim sporedom. Ljubitelje konj ponovno vabimo k udeležbi naših pomladanskih dirk. Cenjene goste opozarjamo na novi vozni red, ki je zelo ugoden za potovanja na vse strani.

Franciškanska prosveta M. O. v Ljubljani bo priredila v nedeljo 21. maja društveni izlet na Zaplaz pri Catežu. Odhod iz Ljubljane, glavni kolodvor ob 8.05 zjutraj do postaje Velika Loka, nato peš-izlet na Zaplaz, kjer bo okoli 11 skupna ev. maša z ljudskim petjem. Skupno kosilo, popoldne piknik, prosta zabava, pred odhodom smarnice z ljudskim petjem. V Ljubljano se vrnemo ob 20.30 zvečer. Stroški za vlak 21 din, za prehrano 14 din. Obvezne prijave prejema pisarna »Pax et bonum« v franciškanskem prehodu, do sobote 20. t. m. Zbirališče izletnikov v nedeljo ob pol 8 zjutraj pred glavnim kolodvorom. Za vsestransko fotografiranje in zabavo je preskrbljeno. Vsi člani in naši prijatelji vladno vabljeni!

Naša umetnost je zopet živahno na delu. V Jankopčevem paviljonu se je začel dogodek prve vrste. Pod častnim pokroviteljstvom bana dr. Natlačena in župana dr. Adlešiča je bila v sredo odprta razstava prvaka bodreca za slovenski upodabljajoči izraz, Franceta Kralja. Razstavljenih je 100 novih slik in plastik. Uvod lepo ilustriranemu katalogu je toplo napisal dr. France Stele. Razstava je odprta do 4. junija dneva od 9—6. Priporočamo največji obisk.

UJNZB — oblastni odbor Ljubljana, osebje gradbene službe ljubljanske direkcije državnih železnic in prijatelji prirede v petek, dne 19. maja t. l. ob 20 v kolodvorški restavraciji družabni večer v čast premeščensku načelniku gradbenega oddelka g. inž. D. Stojkoviča, da se udeleže te prireditve, ki bo pri pogrnjenih mizah. Stroške nosi vsak sam.

Slovenska posojilnica v Celovcu je te dni praznovala 50-letnico svojega obstoja. Proslave so se udeležili tudi zastopniki Zadržne zveze z načelnikom g. Lapušem na čelu, z Zihpolja pa je prišel sivolasi ustanovni član, 88letni Jožef Medenik po domače Dravec. Občni zbor je vodil usgr. Val. Podgorca, ki je podal pregled 50-letnega poslovanja in sedanje gospodarsko stanje posojilnice. Občni zbor je zaključila družabna zakuska, ki so jo udeleženci izpolnili s prisrčnim pomenkom.

»Koroški Slovence« opozarja slovenske starše na Koroškem, da slovenski mladini zagnatkar še ni treba vstopati v državno organizacijo »Hitlerjeve mladine«. Slovenska prosvetna zveza je zaprosila za dovoljenje lastne mladinske organizacije in dokler prošnja ni rešena, slovenskim otrokom ni treba vstopati v nemško mladinsko organizacijo.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20. Petek, 19.: zaprt. Sobota, 20.: Velika skušnjava. Premiera. Premiereki abnoma.

11. dr. Kaiser Adolf, viš. dež. sodni svet, v p.;
12. Schuster Anton, hišni posestnik, Nunska 8;
13. Wutti Vincenc, trgovski zastopnik;
14. Wutti Walter, jurist;
15. Hönnigmann Walter, medicinec, Resljeva 23;
16. Püchler Egon, trg. nam., Bleiweisova 15;
17. dr. Rodoschegg Gustav, zobozdravnik, Mestni trg 17;
18. Kiffmann Otmar, trgovec;
19. dr. Luckmann Friderik, odvetnik, Gradišče 4;
20. Somnitz Ernest, urar in optik;
21. dr. Schiffrer Viktor, odvetniški pripravnik, Mestni trg 19;
22. dr. Svoboda Henrik, profesor v pokoju;
23. Galsch Egon, inženir, Pleteršnikova 25;
24. Hamann Edita, trgovka, Mestni trg 8;
25. Lukmann Ninka, zasebnica, Gradišče 4;
26. Luckmann Herta, zasebnica, Gradišče 4;
27. Strasser Irmgard, konserv., Kernikova 8;
28. Elbert Julij, zasebnik, Kongresni trg 14;
29. Sattler Otmar, inženir, Vrtača 13.

Poleg redni članov imata društvo še podporne člane, katerih imena niso dostopna javnosti!

Težave pri notranjem urejanju nove slovaške države

Slovaki na Madžarskem imajo svojega voditelja dr. Obtuloviča, svojega voditelja pa imajo tudi Madžari na Slovaškem. Ne godi se pa enako Slovakom na Madžarskem in Madžarom na Slovaškem. Dr. Obtulovič je bil zaradi političnega udejstvovanja preganjan iz Madžarske, po daljših pogajanjih pa je nazadnje le dobil dovoljenje, da se sme vrniti nazaj med svoje rojake na Madžarskem. Biva v Novih Zamkih. Od madžarskih oblasti je zahteval, naj mu jamčijo svobodno politično delovanje, da bi se na ta način mogel posvetiti delu za slovaško narodno manjšino na Madžarskem, ki šteje 600.000 duš. Madžarov pa je na Slovaškem samo 60.000, torej desetkrat manj. Madžari imajo na Slovaškem svoje dnevne časopise, tednike in mesečnike, imajo celo svojega zastopnika v slovaški poslanski zbornici grofa Esterhazyja, Slovaki na Madžarskem pa, ki jih je kakor rečeno desetkrat toliko, nimajo niti svojih časopisov, niti svojih organizacij, kaj šele svojega zastopnika v madžarskem parlamentu. Madžarska vlada ni dovolila, da bi Slovaki na Madžarskem smeli ustanoviti svojo organizacijo v okviru Hlinkove stranke, tajnik te stranke duhovnik Kosec pa je 1. maja celo dobil ukaz, da mora v štirinajstih dneh zapustiti Madžarsko. Vložil je sicer pritožbo, dobil pa je odgovor, da se mu dovoljenje za bivanje na Madžarskem podaljšuje do 23. maja, proti njemu pa da bo uveden kazenski postopek zaradi žalitve madžarskega naroda. Istočasno so mu tudi sporočili, da bo ta postopek proti njemu izveden z vso strogostjo. Iz teh dveh primerov se vidi, kako se na eni strani godi Slovakom na Madžarskem, na drugi strani pa Madžarom na Slovaškem, kjer njihov zastopnik Esterhazy uživa popolno svobodo in celo večkrat odide v Budimpešto, ter tam govori po radiu.

Banke naj delajo v korist slovaškega narodnega gospodarstva

Slovaški finančni minister dr. Pružinsky je zastopnikom slovaškega tiskovnega urada izjavil, da slovaška vlada pripravlja novo preureditev slovaškega denarstva. Po tem novem osnutku bo finančno ministrstvo neke vrste osrednji urad za slovaško denarstvo. Potreba po tej preureditvi se je pokazala zaradi splošnega položaja in težav na denarnem trgu in je zato ta vprašanja treba rešiti po enotnih načelih. Poostrišlo se bo nadzorstvo nad denarnimi zavodi. Posledica tega bo, da bodo banke svoja denarna sredstva uporabljale v korist slovaškega narodnega gospodarstva po zdravih gospodarskih načelih, da ne bi prišlo tako daleč, da bi država bila prisiljena uporabiti javna sredstva za morebitno ozdravljenje bank.

Nov kovan denar

Državna kovnica denarja v Kremnici, ki je prej kovala ves denar za Češkoslovaško, bo v kratkem dala v promet nove slovaške kovance po pet kron. Ta denar bo iz nikla. Vlada namerava izdati tudi srebrni denar po deset in dvajset kron. Razpisane je natečaj za najboljši osnutek tega denarja. Dozdaj so na Slovaškem še vedno v prometu prejšnji češkoslovaški kovanci. V obtoku jih je približno za 300 milijonov kron. Država ima pravico izdati toliko kovanega denarja, da bi ga prišlo na

vsako osebo po 200 kron. To bi se z drugimi besedami reklo, da ga sme nakovati za 500.000.000 kron, torej za dvesto milijonov kron več, kakor pa je zdaj na Slovaškem v prometu prejšnjega češkoslovaškega kovanega denarja.

Ustanovitev nove razredne loterije

V bivši češkoslovaški republiki je bila državna loterija eden najmočnejših virov državnih dohodkov, poleg tega pa je prebivalstvo kazalo veliko zanimanje zanjo, kar je vedno kazalo veliko število pokupljenih srečk. Novim razmeram pa nekdanja državna razredna loterija nič več ne odgovarja, kakor se vidi iz novih načrtov, ki jih ima sedanja vlada tudi v tem oziru. Slovaško finančno ministrstvo izdeluje zdaj osnutek, kako bi preuredilo državno razredno loterijo. Po tem načrtu naj bi bila ustanovljena samostojna slovaška razredna loterija, ki se bo v gotovih ozirih — v kakšnih, še ni znano — razlikovala od prejšnje češkoslovaške državne loterije.

Tobačni monopol

Tudi glede bogastva na tobaku je Slovaška potem, ko je morala prepustiti nekatere svoje pokrajine Madžarski, mnogo izgubila. Zaloga tobaka za cigarete in cigare ji zadostuje le še za nekaj časa. Tobačni monopol ima na Slovaškem štiri tovarne, v katerih je zaposlenih 1000 delavcev, 400 delavcev in 50 uradnikov. V okolici Nitre je zasajene s tobakom približno 60 hektarov zemlje, ki da na leto 10 do 12.000 kg tobaka. Tobačne tovarne so v Banskí Štiavnici, v Smolniku, v Bratislavi in Spiški Béli. Vse te tovarne so najmoderneje urejene. Slovaški tobačni monopol ima svoj sedež v Bratislavi, podrejene pa so mu vse ostale tobačne tovarne ter prodajne in nakupne tobačne postaje, monopol sam pa je podrejen finančnemu ministrstvu.

Potniški promet med Slovaško in Nemčijo

V Bratislavo so prispeli zastopniki nemške narodne banke in Srednjeevropskega potniškega urada, ki bodo s Slovaško narodno banko in ministrstvom za narodno gospodarstvo razpravljali o ureditvi slovaško-nemškega potniškega prometa.

Devizne težave

Zaradi državnopravnih sprememb po 15. marcu 1939 so nastale na Slovaškem občutne devizne težave, ker so bile vse zaloge bivše skupne Češkoslovaške narodne banke v Pragi. Zdaj je Slovaška narodna banka začela s pogajanjimi za likvidacijo nekdanje češkoslovaške Narodne banke. Pričakujejo, da bo po tej likvidaciji dobila slovaška Narodna banka odgovarjajoči del deviznih rezerv. Guverner slovaške Narodne banke univ. prof. dr. Karvaš se je te dni mudil v Pragi, kjer se je sam udeleževal pogajanja za pravično rešitev tega vprašanja. Finančni minister dr. Pružinsky je pred kratkim izjavil, da so te devizne težave samo začasne, značaja in da bodo v najkrajšem času odstranjene.

Dragocen kelih, ki so ga po končani španski državljanski vojni našli v španski vasi Carlet, kjer so ga imeli ves čas vojne skritega. Ljudski glas pravi, da je to tisti kelih, iz katerega je Kristus pil pri zadnji večerji.

Izvoz cementsa

Proizvodnja cementsa v češkomoravskem prolektoratu znaša en milijon ton na leto. Kljub temu pa bo teh zalog gotovo premalo, ko bodo začeli graditi avtomobilsko cesto in prekop med Odro in Donavo. Cementa bodo tedaj dobavljale tudi slovaške tovarne, katerih letna proizvodnja cementsa znaša 550.000 ton. Poleg tega pa bo Slovaška tudi že zdaj izvažala večje količine cementsa v Nemčijo.

Zaradi varčevanja in nadzorstva

Slovaška poslanska zbornica je z namenom, da se celotna javna in državna uprava smotreno uredi, odobrila zakon, na podlagi katerega se ustanovi parlamentarna komisija za varčevanje in nadzorstva. Ta komisija ima dajnosena pooblastila. Preučila in nadzorovala bo ne samo državno upravo glede njene ekonomičnosti, pač pa tudi vsa državna podjetja, dalje podjetja, pri katerih ima država svoje deleže, dalje javno zavarovanje ter vse državne an javne sklade in ustanove. Ta odbor ima pravico delati tudi brez pristanka vlade tudi po končanem zasedanju poslanske zbornice, njeno delo pa ne bo prenehalo niti tedaj, če državni poglavar po končanem zasedanju zbornice proglasi njeno delo za končano.

List, ki je po 175 letih prenehal izhajati

15. maja je prenehal izhajati najstarejši bratislavski list »Presburger Zeitung«. Ustanovljen je bil že leta 1764. Star je bil torej ravno 175 let. Za to ukinitve so se odločili Nemci sami, ker so prišli do spoznanja, da je za nemško narodno manjšino na Slovaškem dovoljen sam nemški časopis, to pa zaradi enotnosti pisanja in poudarjanja nemških zahtev za njihovo narodno manjšino.

Avtomobil se je zaletel v konja

Nemški avtomobilist, vozeč od Jesenic proti Ljubljani je v soboto v vasi Zapuže na mestu, kjer prihaja na glavno cesto subvencionirana cesta iz Radovljice, z vso silo zadel v konja, last Alojzija Kristana, tovarnarja iz Zapuž. Hlapca na vozu je udarec vrgl pod konja in je dobil lažje telesne poškodbe, dočim je konju avto raztrgal trebuh in mu poškodoval noge. Veliki prisotnosti soferja, ki je avto z vso silo zavrl se je zahvaliti, da ni prišlo do hujše nesreče. Vzrok nesreče ni znan, pač pa bi morala biti na cesti iz smeri Jesenice proti Ljubljani pred vasio Zapuže znamenje, da pride ovinek in da je križišče. Tujemu avtomobilistu to ne more biti znano in vozi brez skrbi dalje.

Gospodar konja in avtomobilist sta se zaradi nesreče osebno poravnala. Konju je takoj živinozdravnik zašil rane in močječe bo konj ostal pri življenju tako, da ne bo velike škode za lastnika.

Ljubljanski velesojem

Spomladanski velesojem v Ljubljani od 3. do 12. junija bo že 45. razstavna prireditelja v Ljubljani. Splošni del velesoja bo obsegal vse pango obrtniške in industrijske proizvodnje. Pohišstvo bo tvorilo posebno razstavo. Razstava avtomobilov, avtobusov in motornih koles bo tako bogata kot še nikdar doslej. Se pred leti smo bili navezani na uvoz telesičnega blaga. Sedaj že naše tvornice krijejo vso domačo potrebo in mislija že na izvoz. Na velesojmu bodo razstavljeni najmodernejši stroji za gradnjo cest. Zveza gospodinj v Ljubljani v zvezi z Zenskim društvom bo podala letos pregled slovaških narodnih ženskih izdelkov predvsem vezenin, narodnih noš in ženskih ročnih del. Ljubljanska tobačna tovarna pripravila razstavo tobačnih izdelkov. Komite tehničnega dela v Ljubljani priredi razstavo o pasivni obrambi prebivalstva za primer vojne. Na železnici ima vsak obiskovalec brezplačen povratek, če si pri odhodu na odhodni postaji poleg cele vozne karte nabavi še rumeno železniško izkaznico za 2 din in si preskrbi potrdilo o obisku velesoja, ki ga bo dobil na velesojmski blagajni. Potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, povratek od 3. do 17. junija.

Solska vodstva opozarjamo na letošnji pomladanski ljubljanski velesojem, ki bo od 3. do 12. junija. Velesojem bo v svojem splošnem delu obsegal strojno in kovinsko industrijo, fino mehaniko, radio in elektrotehniko, razsvetljavo in kurjavo, kolesa, vozove in šport, poljedelske stroje in orodje, lesno industrijo, pletarstvo, ščetarstvo in igrače, tekstilno industrijo in konfekcijo, cipkarstvo, usnje in konfekcijo, krznanstvo, papir in pisarniške potrebščine, kemično industrijo in fotografijo, živilsko industrijo, stavbarstvo, glasbila, steklo, porcelan, keramiko, bižuterijo, razne novosti. Zaokrožene razstave bodo tvorili: Pregled slovaških narodnih ženskih izdelkov (vezenine, narodne noše in ženska ročna dela), tobačni izdelki monopolske uprave, avtomobili in motorna kolesa svetovnih znamk, pohištvo in stanovanjska oprema, mala obrt. Turizem (razstava Tujskoprometnega in alepskevalnega društva ter občine Novo mesto, gorenjska in dolenska kmečka hiša v narodnem slougu).

Programi Radio Ljubljana

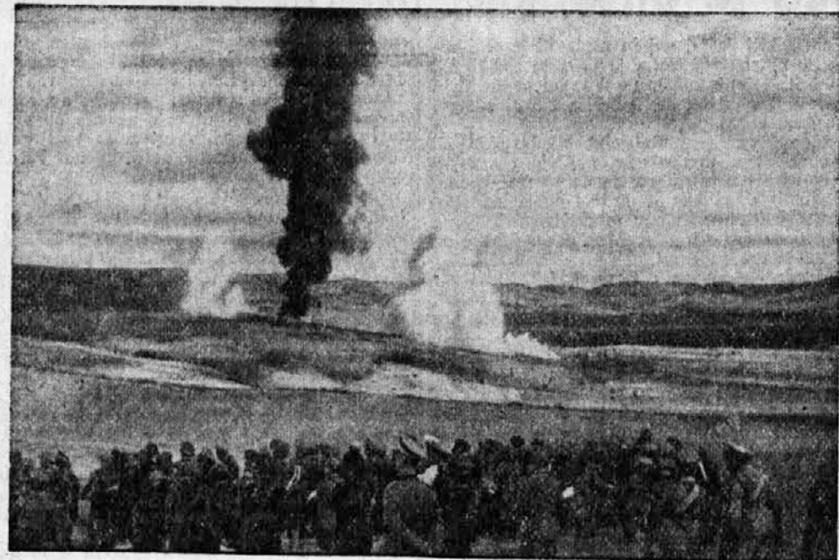
Petek, 19. maja: 11 Solska ura: Pokrajinska oddaja iz Ribnice, izvajajo učenci osnovne šole, vodi g. Hrman Kmet — 12 Gorenjski in koroski pozdravi (pl.) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Slovenska glasba (Radijski orkester) — 14 Napovedi — 18 Zenska ura: Priprava deklet za tujino (gđc. Julija Šušteršič) — 18 Vesel drobiž (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Lebon) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Karadjordjeva vojni organizacija (dr. D. Stranjekovič, Beograd) — 19.50 Težave na himalajskih višavah (g. P. Kunaver) — 20 Veseli trio, vmes plošče — 21 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 19. maja: Beograd: 20 Anita Mezetova poje, 20.30 Kosova drama »Požar strasti« — Zagreb: 20 Violina, 20.30 Dobroničeve skladbe, 21.30 Lahka glasba — Praga: 20.30 Beethovenova opera »Fidelio« — Bratislava: 20.10 Igra, 21.15 Orkestralni koncert — Sofija: 19.45 Massenetaova opera »Werther« — Varšava: 19.15 Zabavna glasba, 21 Zbor, 21.55 Beethovenova sonata, 21.55 Plesna glasba — Budimpešta: 19.30 Opera, 22.30 Cig. orkester — Trst-Milan: 17.15 Violina, 21 Simfonični koncert — Rim-Bari: 21.45 Opereta — Berlin: 20.15 Leharjeva opereta »Paganini« — Frankfurt: 20.15 Operna glasba — Monako: 20.15 Wagnerjev in Straussov večer.

Prijatelj pingvin iz berlinskega živalskega vrta.

Slika z vojaški vaj, ki jih je gledal v Italiji tudi nemški general von Brauchitsch.

Poslednja zapoved

Courtney je pohitel k njim, da bi videl, kdo se ni vrnil, zakaj od daleč jih zakajenih ni mogel razločiti. Hollister je ves obupan planil iz svojega stroja in se pogнал proti Courtneyju: »Stotnik... Bil sem v nevarnosti... Scott mi je priletel na pomoč... Toda, glejte! Scott se ni vrnil...« Courtneyja je pograbilo, da je zavpil: »Kaj? Scott se ni vrnil?... Kje Scott?« Pogledal je po vrsti pilotov, ki so si izmikali oči pred njegovim sprašujočim pogledom in zrlj v tla. Molčali so, nihče ni imel kaj odgovorjati. Courtney je ob misli, da Scotta ni, pobledele kot smrt. Za trenutek ga je zamagal obup, potem pa je vprašal: »A kje so novi piloti?« Spet je bilo vse tiho... Courtney je moral zbrati vsa svoja moč, da se je obvladal in da ga ni premagal obup, ki je vstajal v njem. Major Brand je molče stal ob strani ter jih brez besed gledal. Mehaniki so začeli pregledovati letala. Marsikatero izmed njih je bilo večkrat zadeto. Na oklepih so se poznali sledovi krogel iz strojnice in drobec žrapnela.

Courtney je stopil pred majorja Branda in mu poročal: »Leteli smo nad oblaki... Bombardirali smo most in ga porušili... Prišla so sovražna letala... V boju smo izgubili tri aparate in... tri ljudi...« Ko je Courtney končal svoje poročilo, je bilo vse tiho. Nihče, tudi major Brand, ni žugnil. V največji tišini pa je nenadno začel Hollister vpiti s strašnim glasom: »Prihajal mi je na pomoč. Sovražnik je napadal. Nisem se mogel takoj obrniti, da bi se bil sam branil... Scotta so zadeli... Padal je v zavoj... In še mi je mahal v pozdrav... Smejal se je... govoril mi je: z bogom... ubijalci... ubijalci!« Ves unižen je Hollister začel v napadu obupa in groze jokati. Dva pilota sta ga naglo prijela in odvedla. Oni mladi piloti, ki so stali okrog, so gledali te prizore blede, kakor smrt. In spomnili so se, da se tudi dva njihova dobra tovariša sploh nista vrnila... Zastoj bodo njihovi doma čakali pisem o prvih junastvih. Ali pa... pismo bo prišlo, toda napisala ga bo druga roka, roka pribočnika Phippsa.

12

Courtney se je pri tej misli stresel, se obrnil ter z naglimi koraki odšel v točilnico. Takoj je naročil velik kozarec žganja. Bil je blede in je stiskal ustnice. Ko je major Brand videl, da je Courtney odšel, je stopil tudi on za njim. V točilnici je pogledal, kam je stotnik sedel, nato pa krenil do njega, ga polahko, po prijateljsko potrepjal po rami, potem pa ga pustil samega. Za majorjem so prišli v točilnico tudi drugi piloti in začel se je hrust. Tedaj je pa Courtney naglo vstal in šel do gramofona Navil ga je in nastavlil ploščo z njihovo pesmijo. Hollister, ki je sedel v kotu s sklonjeno glavo, kar na mizi, se je začel razburjati, ko je zaslišal gramofon: »Zaprte gramofon! Kako le morete igrati! Zverine!« Courtney se niti ozrl ni, marveč mu je samo dejal: »Pomiri se fant. Naj le igra. Ne več, kako dobro stori muzika. In morda bo slišal še naš Scott.« Ko je Courtney slišal to ime iz lastnih ust, se je zdrnil in bolečina mu je stisnila grlo. Ni se mogel več obvladati. Pustil je gramofon ter z opotekavimi koraki odšel proti mizi. Med potjo je prepeval po tihem besede iz njihove, iz Scottove pesmi. Ko je sedel, je utihnil in poslušal stari hreščeti gramofon, kako je odvijal svojo pesen. Okoli njega so se zbrali še drugi pilotje ter tiho praznilli kozarec za kozarec. Treba je bilo spet nabrati moči in pomiriti razdražene žive. In ob žganju je človek tako hitro pozabljaj...

»Hm, rec bi bilo čudno, če bi Scott še kdaj mogel slišati to pesem. Eh!« Spet je zvrnil velik kozarec. »Imel je pod usnenim plaščem tisto pisano spaino obleko. Saj se je spominjate. Veste kdo mu jo je podaril...« Nenadno pa je tišino pretrgal hrust, ki je vstal od zunaj, Courtney je planil pokoncu, v njem se je oglasil čut za službeno dolžnost: »Kaj se godi?« Nekdo, ki je ta trenutek vstopil v sobo, je odgovoril: »Privedli so ranjenega nemškega letalca, ki je na begu iz boja padel na našo stran.« Courtney je udaril z roko po mizi: »Ha, to je oni, ki sem ga jaz zdelal. Sem z njim, da ga vidimo!« Vojaki so planili v točilnici ter takoj nato pripeljali v sobo nemškega letalca, ki je bil nekaj malega ranjen na roki. Nemeč se je v zadregi oziral na vse strani. Videti mu je bilo, da je razburjen. Angleži so njega gledali s silnim zanimanjem. Ujet pilot! Sovražnik! Prav za prav nič več sovražnik, zdaj je samo pilot. Courtney se je obrnil k tovarišem in dejal: »Kdor zna nemško, naj mu pove, da ga je sestrelil Courtney.« Pilot, ki je dobro govoril po nemško, je ujetniku brž razložil, kdo ga je stmo-glavil in kje sedi tisti človek. Nemeč se je takoj postavil v pozor ter po vojaško pozdravil Courtneyja rekoč: »Čestitam tovariš. Vi ste najsijajnejši

pilot, ki sem ga kdaj videl. Posebna čast mi je...« Courtney ga je ustavil: »Obžalujem, obžalujem...« Ko je Nemeč hotel še nekaj reči, se mu je nasmehnil ter mu podal roko: »Ali bi radi kaj popili?« Nemeč je bil pri volji in je vprašal: »V kakšen namen bi pil?« Courtney je dejal: »Na znago ali na...« Nemeč ga je brž ustavil. »Ne, pijva raje v čast tistih, ki so padli.« Courtney je bil za to in je dejal: »Dobro. Pijva na čast mrtvim.« Nekdo je spet navil gramofon. Kakor po dogovoru, je v kantini zadonela pesem v slavo tistih, ki so padli. Nemeč je naglo zvrčal kozarec za kozarec. Po nekaj kozarcih je hotel tudi on za vsako ceno peti in morali so ga kar na hitro naučiti angleškega besedila, katero je izgovarjal po svoje tako, da je po točilnici nastal glasen smeh navzlic slovesnemu razpoloženju. Samo Hollister je vstal ob strani in mrko gledal predse. Nenadno pa je kakor brez uma skočil proti Nemu in zamahnil, da ga udari. Piloti so skočili pokoncu in Hollisterja ustavili, da ni mahnil po Nemu. — Vpil je: »Tovariši, kako se morete smejeti s človekom, ki je pobijal vaše prijatelje.« Courtney se je nagnil k Nemu in se opravičeval zaradi tega Hollisterjevega napada: »Oprostite temu, tovariš, malce so mu popustili žive!«